І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 168. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 10-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1966 No. 168. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 9 вересня, 1966

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ПІДПИСАВ ЗАКОН, згідно з яким державна скарбниця має видати 22 мільйони дол. на допомогу тим родинам, які мають річний прибуток нижчий від 2,600 дол. і тому не можуть заплатити комірного в нових неприбуткових домах. Президент заявив, що він ні одного закону не підписував з таким вдоволенням, як цей про допомогу вбогим родинам на те, щоб могли по-людськи мешкати. Президент пригадав, що він чекав на цей закон 35 років, це значить від хвилини, коли почав брати участь в активній політиці. 30 років тому Джансон подбав був про подібний закон для стейту Текcас, а тепер підписав закон, що відноситься до цілих ЗДА.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ЗБІЛЬШИЛА мінімальну заробітну платню за одну годину праці з теперішніх 1.25 дол. до 1.60 дол. Це збільшення відбудеться в двох ратах. Від першого лютого 1967-го року платня має бути збільшена до 1.40 дол, а в 1968-му до 1.60. Цей самий законопроєкт поширює обов'язок платити більшу мінімальну платню новим 8,000,000 робітників, які досі не були охоплені законом про мінімальну платню. Конґресова конференція 31-го серпня узгіднила різниці в проєктах обидвох Палат, і тепер рішення цієї конференції має ще затвердити Сенат, що станеться в найближчих днях. Палата прийняла рішення в цій справі більшістю 183-ох до 163-ох голосів.

СУДДЯ ОБМЕЖУЄ ДОСТУП ПРЕСІ на розправу, де знов будуть судити д-ра Семюела Шепперда за те, що він в 1954 році вбив свою вагітну жінку. Він був засуджений на досмертну в'язницю, але Найвищий Суд ЗДА на початку цього року скасував цей засуд тому, що преса писала під час розправи про оскарженого, як про такого, що напевно вбив свою жінку, чим вплинула на суддів присяжних. Суддя зарядив, що на новій розправі будуть присутні тільки ті особи, які перші прийдуть до малої залі розправ; це відноситься і до журналістів, які не зможуть мати фотографічних камер і машинок до писання. Стоячих місць не буде, і не можна буде приносити з собою крісел.

В ЖОВТНІ МАЮТЬ ПОКЛИКАТИ до військової служби 49,200 рекрутів, на 3,000 більше, як давніше плянували. Це буде найбільше число рекрутів, покликаних в одному місяці від травня 1953 року, під час війни в Кореї. В листопаді мають покликати до армії 43,700 рекрутів, як повідомляє Департамент Оборони. З військових кол повідомляють, що це збільшення числа рекрутів у жовтні й листопаді настало тому, щоб в грудні, під час Різдвяних свят не покликувати рекрутів, коли ціла родина збирається разом, щоб відзначити родинне свято Різдва Христового. Дехто гадає, що в жовтні і листопадрі будуть покликані ті рекрути, які давніше не були покликані внаслідок замалих умових і фізичних здібностей.

У СВІТІ

У КОМУНІСТИЧНОМУ КИТАЇ, ВНАСЛІДКУ „КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ", ВТРАТИЛИ ВПЛИВИ титулярний президент Лію Шао-чі, який з другого місця, після Мао Тсе-тунґа, злетів в ієрархії комуністичних бонзів, на восьме місце, та партійний генеральний секретар Тенґ Гшео-пінґ, обставлений тепер в Політбюро ставлениками військового міністра маршала Ліна Піяо, який став найвищою фігурою в державі поруч Мао Тсе-тунґа. Але обсерватори в Гонґ Конґу і Токіо не виключають, що носії „культурної революції" — хуліганські „червоні ґвардійці" — зруйнують китайський адміністраційний апарат та в остаточному висліді підважать впливи маршала Ліна Піяо.

У ВИБОРАХ В ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ МАЮТЬ ОБРАТИ в найближчу неділю 117 членів конституанти з-посеред 530 зголошених кандидатів. Комуністи і невтралісти не мали права кандидувати ні голосувати. Проти виборів група войовничих буддистів, а комуністичні підпільники намагаються відстрашити людей від голосування актами терору. Уряд ґенерала Нґуєна Као Кі, який спершу не квапився розписувати вибори, вважає їх тепер за справу свого престижу.

У ЛОНДОНІ ВІДБУВАЄТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ членських держав Британського Коммонвелту. З-посеред 23-ох отаких держав — 10 репрезентовані на конференції своїми головами, інші — прем'єрами або міністрами закордонних спра. Прем'єр Сінґапуру Лі Куан Ю запропонував перевести супроти біло-расистської Родезії „обмежені військові санкції" — летунством і морською фльотою — для підтримання санкцій господарських, які виявились безсильними супроти тамошнього режиму Ієна Сміта. Велика більшість членів конференції погоджується, що воєнна експедиція проти режиму Ієна Сміта практично не можлива.

КОНҐРЕС БРИТІЙСЬКИХ РОБІТНИЧИХ СПІЛОК ПІДТРИМАВ в середу 7 вересня ц. р. проєкт соціялістичного уряду Гаролда Вільсона на замороження цін і платень на 6 місяців, але такою невеликою більшістю, що деякі провідники робітничих спілок назвали той вислід голосування за доказ глибокого розламу в британському робітничому русі та підірванням престижу й природної політичної підвалини уряду Партії Праці. Докладно — делегати, що репрезентували 4,567.000 робітників, висловились „за" підтримання уряду, а репрезентанти 4,223.000 „проти", отож на близько 9 мільйонів репрезентованих робітників підтримала уряд більшість тільки 344.000 голосів.

ФРАНЦІЯ НЕ ПЛАТИТИМЕ ВІД 1 СІЧНЯ 1967 року свого членського внеску до Атлантійського Союзу (НАТО), який становив 12% бюджету НАТО. Зате Франція заявила бажання партиципувати в деяких центрах і спорудах НАТО, головно в системі протилетунської оборони та дослідах над обороною проти підводних човнів, і за ту свою участь платити зменшену оплату. 14 інших членів Атлантійського Союзу мають вирішити, чи можна признати Франції, яка відкликала свої збройні сили з системи збройних сил НАТО, упривілеєний статус щодо грошових оплат.

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА СТАРАЄТЬСЯ ПЕРЕВЕСТИ через Раду Атлантійського Союзу (НАТО) постанову, яка відкликувала б заборону продавати Совєтському Союзові широкі сталеві рури, що їх Рада НАТО, під натиском збоку ЗДА, визнала була за стратегічний матеріял. Три західньо-німецькі фірми давно ще перед проголошенням такого ембарґа на експорт таких сталевих рур до СССР зобов'язались були доставляти їх Москві й мусіли відкликати умову. Тепер Німеччина й СССР переговорюють про новий торговельний договір.

ПРИДБАННЯ НОВОГО ВЕЛИКОГО Й ВЕЛИЧНОГО БУДИНКУ ДЛЯ ПРИМІЩЕННЯ УНС І „СВОБОДИ" БУЛО ГОЛОВНИМ ПРЕДМЕТОМ НАРАД ЕКЗЕКУТИВНОГО КОМІТЕТУ УНС

Джерзі Сіті. — Справа і можливість придбання нового 22-поверхового модерного будинку в цілком перебудованій секції Джерзі Сіті, із приміщенням для Головної Канцелярії Українського Народного Союзу та „Свободи" та різних модерних заль, бюр і майже 300 мешкань була головним предметом цілоденних нарад Головного Екзекутивного Комітету Українського Народного Союзу, що відбулися тут у приміщеннях теперішньої Головної Канцелярії в четвер, 8-го вересня. Наради відкрив і ними проводив головний предсідник Йосип Лисогір і в них, крім нього, взяли участь, заступник гол. предсідника інж. Степан Куропась, заступниця гол. предсідника Марія Душник, заступник гол. предсідника і директор Канадійської Канцелярії УНС Богдан Зорич, заступник гол. предсідника і керівник рекордового відділу Володимир Сохан, головний секретар д-р Ярослав Падох та головний касир Іван Кокольський і ред. Антін Драган. Справа нового приміщення для Головної Канцелярії УНС була вже предметом багатьох нарад і рішень і тепер почала конкретизуватись у зв'язку з повною перебудовою Джерзі Сіті, зокрема його секції над рікою Гудсон навпроти Ню Йорку, як і новими плянами перенесення до Джерзі Сіті великих біржових і комунікаційних централь та будови Світового Торговельного Осередку. УНСоюзові, одній з найстарших і найбільших установ із своїм головним приміщенням у Джерзі Сіті запропоновано на найбільш догідних умовах придбання чи радше будову одного з найбільших нових і наймодерніших 22-поверхового будинку, достосованого всецільно до вимог і потреб УНСоюу, із модерними приміщеннями для його Головної Канцелярії та в-ва „Свобода", ключно із друкарнею, великими залями для нарад та імпрез, модерними бюрами та кругло 300 мешканнями - апартаментами, руханковою залею, басейном і подібними модерними удогідненнями.

Під час нарад, усі Екзекутивні урядовці УНС відвідали будівничого і контрактора нових будинків та основно познайомилися з плянами перебудови секції міста і будови в ній запропонованих приміщень для УНС і „Свободи" та зв'язаних з цим умов і передумов. Познайомившись із цими можливостями, Головний Екзекутивний Комітет рішив далі їх та їх передумови перевірити в подробицях і щойно після того будуть винесені зобов'язуючі рішення. Якщо б таке рішення було остаточно винесене, тоді впродовж одного року над Гудсоном стояв би новий, модерний хмародер Українського Народного Союзу, збудований при активній співпраці міста та коштом федеральних фондів на найбільш догідних умовах для УНСоюзу. В січні 1968-го року Головна Канцелярія УНС та в-во „Свобода" могли б уже мати нове приміщення. Як згадано, всі ці справи були предметом нарад і розгляду, але не остаточних рішень Головного Екзекутивного Комітету УНС. Рішено, натомість, приділити цій справі повну увагу та перевірити всі можливості й умови.

Головний касир, Іван Кокольський, почав під час нарад звітування екзекутивних урядовців, стверджуючи, що за два місяці, від коли він перебрав урядування від свого довголітнього попередника й сеніора Романа Слободяна, тепер почесного члена Головного Уряду УНС, закуплено вартісних паперів на 123,623.00 дол. та уділено нових 15 гіпотечних позичок на суму 201,500.00 дол. і перебрано дальші зобов'язання на нові позички в сумі 686,500.00 дол. Всі гіпотечні позички, з малими тільки вимками, сплачується задовільно, а відносно припадкових залеглих сплат робиться рішучі заходи. Головний касир звернув увагу, що подані в місячних звітах суми готівки, заки звіт публікується, є вже тільки „паперовими цифрами", бо кожну нову готівку, яка впливає до каси УНС, негайно інвестується. Він далі ствердив, що загальна сума гіпотечних позичок УНСоюзу досягне до кінця цього місяця круглу суму дев'ять мільйонів долярів. Інші фонди інвестовані у вартісних паперах, позичках і подібне.

Головний секретар д-р Ярослав Падох у своєму звіті ствердив, що впродовж липня ц.р. УНСоюз придбав 243 а в серпні 279 нових членів, що збільшило загальну кількість нових членів, здобутих упродовж цього року, до 3,500. Для виконання цьогорічного організаційного пляну потрібно здобути впродовж останніх чотирьох місяців ще 2,500 нових членів. Цього року засновано також три нові Відділи УНС. В Канаді за вісім місяців здобуто 730 нових членів. В дальшому звітодавець ствердив, що в цьому році за вісім місяців здобуто майже 1,000 більше нових членів, ніж їх здобуто в попередньому році, що треба завдячувати головно наполегливій передконвенційній кампанії. На закінчення свого звіту д-р Падох з'ясував цілий ряд нових заходів і плянів для організаційної акції впродовж чотирьох кінцевих місяців ц.р.

Заступник гол. предсідника і керівник рекордового відділу Володимир Сохан, звітуючи вперше після перебрання урядування з початком липня ц. р. ствердив, що вже за два перші місяці переведено в життя ряд ухвал побажань і рекомендацій Конвенції і Екзекутиви щодо праці рекордового відділу. В першу чергу приспішено висилку розметів секретарям та вже точно респектується прийом нових аплікацій до кінця кожного місяця. Кожну аплікацію, що поступить після 1-го, зараховується вже до нового місяця, а не до попереднього. Звітодавець дальше вияснив, що з уваги на підвищення суми забезпечення та віку звільнених від лікарських оглядин кандидатів в члени УНС, приділюється ще більшу увагу і дбайливість при перевірці подань в члени та вимагається додаткових вияснень в усіх непевних випадках. Керівник рекордового відділу познайомив також Екзекутиву із головними причинами втрати членів, до яких він зарахував суспенди, згрошевлення грамот та виплату дозрілих грамот, інформуючи рівночасно про заходи для зменшення, якщо вже не виключення цих зайвих втрат.

Заступник гол. предсідника і директор Канадійської Канцелярії УНС Богдан Зорич склав точний звіт із своєї активности, що зосереджувалася головно на реорганізації Канадійської Канцелярії, підшукання та влаштування для неї нового приміщення і підготови до його важливої кількамісячної організаційної поїздки та відвідин західніх провінцій Канади.

Заступник гол. предсідника інж. Степан Куропась звітував про свою активність і, зокрема, про поступову ліквідацію справ, зв'язаних із очолюванням ним Конвенційним Комітетом УНС в Шикаґо.

Теперішній, збудований у 1928-ому році будинок УНС, в котрому має своє приміщення Головна Канцелярія УНС і В-во „Свобода".

Заступниця гол. предсідника Марія Душник склала звіт із своєї активносни, яка у двох минулих та перших в її урядуванні вакаційних місяцях мала головно репрезентаційний характер.

Головний предсідник Йосип Лисогір дав загальний огляд розвитку УНСоюзу в двох минулих місяцях та схарактеризував тенденції цього розвитку. Він зокрема зівважив, що організаційні успіхи все ще не є такі, яких можна б очікувати від організаційних зусиль і видатків та що ці видатки, порівняльно навіть з минулим роком, пропорційно швидше збільшуються ніж прибутки. У фінансовому та інших відношеннях дальший і кращий розвиток — у порівнянні з минулим роком — виказує Союзівка. На рівні минулого року стоять приблизно прибутки „Свободи", хоч дещо збільшилися видатки. Головний предсідник окрему увагу віддав потребам і можливостям союзової активности в усіх відношеннях: організаційному, господарському та видавничо - культурному впродовж останніх чотирьох місяців цього року, підкреслюючи потребу активізації секретарів Відділів та організаторів. Він з жалем ствердив, що є ще деяка кількість секретарів Відділів, що леґковажать свої обов'язки та впродовж місяців і навіть років не виявляють жадної, або майже жадної активности, що є недопускальне в такій братській установі, як УНСоюз. Головний предсідник, Йосип Лисогір на закінчення свого звіту інформував про нові справи, включно із „малими Союзівками".

Звітування закінчив ред. Драган інформуючи Екзекутиву про працю Видавництва і Культурної Комісії в в двох останніх місяцях та пляни на дальші місяці. Звернув увагу на відновлення при „Свободі" літературно - мистецького додатку, згада про заходи відносно постійної жіночої сторінки та про підготову книжкових видань, зокрема великого збірника до 50-річчя Української Національної Революції, інформаційного підручника про „Медікер" та ін. Звітодавець поінформував Екзекутиву про стан редакційної підготои матеріялів до другого тому Англомовної Енциклопедії Українознавства та про зв'язані з цим труднощі.

Над усіми звітами відбулися основні дебати, що їх закінчено пізно ввечорі рядом конкретних рішень і постанов, між якими була й постанова, що репрезентантами УНСоюзу в новій Екзекутиві Українського Конґресового Комітету залишаються гол. предс. Йосип Лисогір та гол. секретар д-р Ярослав Падох Новими репрезентантами на недалекому Конґресі Американських Українців, крім дотеперішчленів Політичної Ради інж. Степана Куропася і ред. А. Драгана, будуть пані Марія Душник, Володимир Сохан та Іван Кокольський.

УЗХ ВІДБУВ ЮВІЛЕЙНИЙ 22-ИЙ З'ЇЗД У СВОЄ 35-РІЧЧЯ

Лігайтон, Па (П. А.) — В час Дня Праці відбувся тут на Оселі ім. О. Ольжича 22-ий З'їзд Українського Золотого Хреста, на якому відзначувано 35-річчя цієї організації. До президії З'їзду вибрано Валентину Мушинську предсідницею, Мальвіну Стружовську заступницею, а Міру Повх секретаркою. Були присутні 34 делеґатки. В час З'їзду влаштовано виставку народного мистецтва. В панелі п. н. „УЗХ з перспективи 35-ти років, його спосіб праці й позиція серед братніх організацій," виступали з доповідями Раїса Куделя, Наталя Іванів і д-р Оля Репетило. До нової Головної Управи УЗХ вибрано: Марія Квітковська — голова, Павлина Різник, Валентина Мушинська і Мальвіна Стружовська — містоголова, Ірина Варивода — секретарка, Катерина Ониськів — фінансова секр., Розалія Григорко — касирка, Степанія Семеґен — реф. фонду Олени Теліги, Міра Повх — організаторка, Маруся Попович — реф. зв'язків, Наталя Іванів — суспільна опіка, Оксана Ґенґало — вихов. реф., Раїса Куделя — вих. реф., Д-р Софія Карпінська — культ-осв. реф., Галина Левчук. Павлина Різник, Валентина Мушинська — прес. реф., Левка Крупка і Ярослава Зелез — члени. Контрольна Комісія: Анна Левкут, Марія Кукіз, Михайлина Величко, Марія Лехицька і Марія Варвара.

В рямках 22-го З'їзду відзначено 35-річчя Українського Золотого Хреста ювілейним бенкетом в суботу вечером 3-го вересня. Бенкет відкрила Павлина Різник і привітала присутнього Голову ПУН ред. Олега Штуля-Ждановича та численних визначних гостей і делеґаток і передала ведення бенкетом проф. Оксані Ґенґало, яка представила всіх представників різних центральних організацій. Слово на бенкеті мали Голова ПУН і представниця СФУЖО д-р Наталя Пазуняк. З привітом виступив заступник голови УККА і президент УНС Йосип Лисогір та Голова ЦУ ОДВУ проф. Богдан Гнатюк. Проголошено теж, що Ювілейний З'їзд УЗХ надiлив почесним членством і золотою відзнакою УЗХ Олену Залізняк, Голову СФУЖО.

ДОВЖЕНКОВА „ЗЕМЛЯ" НА ФІЛЬМОВОМУ ФЕСТИВАЛІ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Протягом тижня від 20-го до 26-го вересня в кінотеатрі „Блікер" при Бродвею йтиме славний фільм рожисера Олександра Довженка „Земля" в рамах фільмового фестивалю, що триває три місяці і включає найкращі фільми світу.

ПРЕЗИДЕНТ ПОТВЕРДЖУЄ ПОЛІТИКУ ЗДА ЩОДО КИТАЮ, В'ЄТНАМУ Й ЕВРОПИ

Вашингтон. — Президент Джансон відповідав в четвер 8 вересня ц. р. на своїй пресовій конференції на запити, що стосувалися можливости війни проти Комуністичного Китай, відкликання військ з Европи й суґестії де Голля щодо відкликання військ ЗДА з В'єтнаму. В усіх трьох справах Президент потвердив давнє становище Америки. Він висловив радість з приводу повідомлення в японській пресі, наче б комуно - китайський міністер закордонних справ Чен І заявив був японській парляментарній делеґації, що комуністичний Китай не хоче „зудару" з Америкою та що він переконаний, що такого зудару не хоче також Америка. Президент запевнив, що приємно почути від будь - котрої країни, що вона не бажає собі зудару з Америкою та що немає глузду, щоб Америка шукала такого зудару. Що стосується пропозиції групи демократичнох сенаторів, щоб Уряд відкликав з Европи частину американських військ, то Президент звернув увагу, що це не є проблемою бажання, тільки конечности. Всі хочуть, щоб „хлопці вернулись додому", але на першому пляні стоїть конечність забезпечитись, щоб узагалі мати „дім". Президент потвердив висловлене вже становище Уряду, що тієї справи Америка не може вирішувати односторонньо, тільки у тісному порозумінні з своїми союзниками з Атлантійського Союзу (НАТО). Третій запит, що його зголосили журналісти, стосувався промови французького президента де Голля в Камбоджі, де де Голль зумовив замирення у В'єтнамі від відкликання відтіль американських військ. Президент Джансон заявив ще раз, що він ні від кого не мав ніяких інформацій про те, що дійсно від такої передумови залежний мир у В'єтнамі. Президент, очевидно, мав тут на увазі мир не за комуністичним зразком і в розумінні комуністів, а забезпечення спокою і безпеки вільному Південному В'єтнамові. Президент заявив ще раз, що „ми любимо мир, ми хочемо мира, ми готові зробити все, щоб осягнути мир, але це не є однонапрямкова дорога". Якщо тільки комуністи пред'являть свій плян щодо відкликання своїх військ з Південного В'єтнаму, негайно зроблять те саме ЗДА щодо своїх збройних сил. Якщо тільки друга сторона виявить бажання розпочати мирові розмови — негайно, на другий день, у кожному визначеному місці з'явиться американський державний секретар. Президент пригадав відповідь Стайнбека совєтським письменникам, що у розмова про мир і війну не треба говорити тільки про одну половину світа, а ввесь світ, — не слід говорити тільки про те, що робить Америка, але й що робить друга сторона, що робить дійсний аґресор. Президент заперечив теж, наче б Американська Інформаційна Аґенція пред'явила йому вичерпний звіт про те, що думає про Америку і війну у В'єтнамі зовнішній світ. Президент звернув увагу, що „журналісти часто мають інформації раніше, аніж їх дістає Президент".

Відкладено лет Джіміні 11 внаслідок вади в ракеті Аджена

Кейп Кеннеді, Флорида. — В п'ятницю рано повідомлено, що заплянованє на 9-го вересня випущення Джеміні 11 в триденне кружляння довкола Землі не відбудеться, бо в останній хвилі ствержено, що з ракети Аджени випливає пальне. Астронавти командор Чарлз Конрад і підкомандор Ричард Ґордон були готові до лету, але тепер вони мусять чекати до суботи 10-го вересня, якщо все буде в порядку. Астронавт Конрад вже літав в Джеміні 5, а астронавт Гордон має летіти в космос перший раз.

Джеміні 11 є передостаннім летом в серії, що обіймає 12 летів, з якої останній лет має відбутися при кінці жовтня цього року. Ці всі лети є прологом до летів проєкту Аполло, які мають закінчитися летом до Місяця десь при кінці 1969-го року, або аж в 1970-му році. О год. 8.48 перед полуднем мали випустити ракету Аджену за допомогою ракети-підсилювача Атлас. 97 мінут пізніше, це значить о год. 10:25, мали випустити космічний корабель Джеміні 11 за допопомогою Тітан 2. Ракета Аджена має досягнути орбіту на висоті 185 миль понад Землею. Джеміні 11 має пробувати об'єднатися з Адженою вже під час першого свого облíту довкола Землі. В попередніх летах об'єднання Джеміні відбувалося під час четвертого чи п'ятого облíту довкола Землі. Після того Джеміні і Аджена мають роз'єднатися і летіти в формації за допомогою линви 100 стіп завдовжки. Цим способом хочуть випробувати, як довго зможуть обидві ракети летіти разом без уживання малих ракет. Має Джеміні 11 пробувати вилетіти на висоту 865-ох миль, майже два рази вище, як високо був Джеміні 10. Джеміні 11 після перебування 71-ої години в космосі мав випустити ракету, яка спричинить спадання космічного корабля вниз. Це мало бути в понеділок, 12-го вересня. Джеміні 11 має осісти Атлантику у віддалі 725 миль на схід від Кейпу Кеннеді на Флориді.

У Філядельфії відбудеться посвячення нової православної катедри

Філядельфія. — Посвячення нової катедри Української Православної Церкви у Філядельфії відбудеться в неділю, 11-го вересня, о годині 9:30 уранці. Катедра, що названа іменем великого українського князя святого Володимира, станула на площі на розі 5-ої вулиці і 67-ої евню. Посвячення нової катедри доконає Блаженніший Митрополит УПЦ Іоан у сослуженні численного духовенства. Після Богослуження відбудеться о год. 2-ій після полудня в залі Кеннстеттер Фолькcфест Ферайн у Філядельфії на розі вулиць Академі і Віллетс святочний бенкет. В бенкеті візьме участь заступник ґубернатора стейту Пенсильвенії достойний Реймонд Шеффер. Заповіли свою участь у церемонії посвячення православної катедри і в бенкеті представники українського духовенства, як також делеґати різних установ і оргаізацій і численні вірні. Нова православна катедра стає новим релігійним осередком української громади в північній дільниці Філядельфії. Раніше православна катедра св. Володимира приміщувалась в долішній частині, де давніше мешкали українські поселенці у Філядельфії.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Клубок внутрішніх проблем

Внутрішня ситуація в Америці замрячена такою кількістю важких проблем, що й добрі знавці розгубились і не всилі ставити ясних прогноз. Очевидно, що найглибшу тінь на всі справи кидає війна у В'єтнамі: ніхто не може передбачити, як довго вона триватиме, скільки ще війська вимагатиме, чи буде обмежена чи поширена, і — скільки коштуватиме. І хоч речник Уряду твердив недавно, що Уряд диспонує достатніми сумами, щоб вести війну до весни наступного року без потреби нових асиґнувань Конґресом, приватно — читаємо в коментарях — лідери Конґресу буцімто дістали перестороги, що треба рахуватися з можливістю конечности додаткового законодавства у зв'язку з В'єтнамською війною.

Теперішні взаємини між 89-им Конґресом і Білим Домом взагалі не такі гармонійні, як були за його першої сесії. Тоді, під безпосереднім враженням всекрайової „лявінної" перемоги президента Джансона, Конґрес негайно приймав усі його суґестії і був особливо „слухняним" у прийманні цілої низки законів з ділянки „величного суспільства". У другій сесії цього Конґресу ситуація змінилася. Конґресмени й сенатори стали не то більш критичними, не то більш самостійними, і то однаково як у справах законодавства внутрішнього характеру, так і в справах закордонної політики. Наприклад, коли в минулій сесії не поладнано справи зміни робітничого закону Тефта-Гартлі у тому пункті, який дозволяє приймати на працю також осіб, що не належать до професійної спілки (так зване „право на працю"), то Президент у цій сесії навіть не наполягав на поладнанні цієї справи, слушно припускаючи нову опозицію. Те саме стосується піднесення до рівня стейту Дистрикту Колюмбії або нового законопроєкту про громадянські права. Цей останній законопроєкт зустрів гостру опозицію в Сенаті в тому пункті, який зобов'язує всіх білих власників домів до винайму помешкання чи продажу нерухомого майна також неграм. Застряг у Конґресі законопроєкт про „зразкові міста", застрягли й інші законопроєкти.

Дисонанси між Сенатом і Президентом виявились не тільки під час переслухувань у сенатській Комісії закордонних зв'язків, що її очолює відомий критик закордонної політики президента, сенатор Дж. В. Фулбрайт. Ось, наприклад, минулого тижня лідер демократичної більшости в Сенаті, сен. Майк Менсфілд, запропонував, щоб президент Джансон зустрівся з французьким преидентом де Голлем, коли той буде вертатися до Франції з своєї подорожі по Далекому Сході. Речник Президента негайно відкинув цю суґестію. Ще яскравіше виявилось послаблення тісної співпраці Президента з найвидатнішими демократичними законодатцями, коли 13-членна Політична комісія демократичних сенаторів запропопонувала Президентові відкликати частину американських військ з Европи головно з огляду на надто великий відплив валюти за кордон, а Президент негайно ту суґестію відкинув.

Поруч із війною у В'єтнамі на перше місце заінтересувань Конґресу й широких кол народу висувається мариво інфляції, чи — як перестеріг кол. президент Гаррі Труман — нової рецесії. Вправді президент Джансон все ще повторює своє давнє гасло: „ніколи ще не було в Америці так добре, як тепер", проте він присвячує нарадам над господарськими справами не менше часу, як над справою В'єтнамської Війни. Як заповідали, Президент запропонівав Конґресові скасувати дану в 1952 році підприємствам концесію відтягати 7 відсотків з свого податку, призначаючи їх на інвестиції. Таким способом, як теж утрудненням кредиту, гадається сповільнити господарський розгін, який вправді звів до мінімуму безробіття, але все ще підвищує спіралю цін та платень і тому поважно загрожує інфляцією. Довкола цих питань ведеться палка дискусія.

8-го листопада американські громадяни мають обрати всіх конґресменів і одну третину сенаторів. Зрозуміло, що одні й другі не кваплються приймати непопулярні постанови, як, наприклад, встрявати у страйки й наражати собі робітників. Але на цьому не виграє ані політична, ані господарська ситуація країни. Відсіль і появився проєкт, щоб Конґрес засідав до 15-го жовтня, і якщо не поладнає всіх неполаднаних справ, був би скликаний зараз після виборів — з усіма тими конґресменами й сенаторами, які, може, й перепадуть у виборах, але матимуть право урядувати до початку січня наступного року. Очевидно, це не додало б поваги Конґресові і тому, мабуть, було б таки краще, щоб він приспішив темп своїх нарад і прийняв найнеобхідніші постанови, зв'язані з обороною країни і з фінансами.

Мих. Килимний

ВРЕШТІ, НОВА РЕЛІГІЯ

Куритиба. Довший час годі було розібратися, що діється в червоному Китаї. Офіційно повідомлялося, ніби там відбувається нова, велика „культурна революція пролетаріяту". Але з тих же офіційних матеріялів було видно, що ту „революцію" започаткував і нею керує не китайський пролетаріят, а вузьке коло осіб з безпосереднього оточення Мао Тсе-тунґа.

Спочатку злітали зі своїх становищ видатні письменники, науковці, журналісти, мистці, але чим далі в ліс, тим більше дров: за інтелектуалами пішли відповідальні партійці, до членів Політбюра включно, міністри, генерали, керівники господарських організацій, економісти, інженери... Назва „культурна" тут уже видавалась дуже підозрілою.

Тепер, після пленуму ЦК комуністичної партії Китаю, все стало ясно, як на долоні.

В процесі „культурної революції пролетаріяту" насамперед діставалось тим особам, які знаходили позитивні сторони в конфуціянстві — найбільш поширений серед китайського населення релігії, та в діяльності окремих богдиханів - імператорів династії Сунґ з XII століття.

Досі китайські комуністи до конфуціянства ставилися, коли не доброзичливо, то толерантно. Не провадили, як в СССР, драстичних антирелігійних кампаній, не закривали храмів, не переслідували вірних і священнослужителів. Вони сподівалися, що в процесі всебічного розвитку Китаю і зростання добробуту його населення народ сам, добровільно піде за комунізмом, повірить у його чудодійну силу і — зречеться всякої релігії.

Однак, сподівання завели: дійсність показала, що комунізм не тільки не забезпечив вищий рівень життя китайському народові, а ще й значно його обнизив. Звідси походить ненависть китайських комуністичних провідників до ЗДА, де в наявності такий високий життьовий стандарт, про який жадна комуністична країна не може й мріяти. Безуспішні довголітні намагання совєтських керівників „наздогнати" Америку також переконали провід китайських комуністів, що їм годі конкурувати з капіталізмом.

З другого боку не міг не мати впливу на Мао та його „соратників" майже 50-річний безуспішний досвід Совєтського Союзу в поборенні релігії. Підсовєтські народи до комунізму ставляться з щораз більшою ворожістю, а релігія — вживаючи цього слова в широкому понятті — здобуває собі все ширші позиції. Навіть молодь, народжена й вихована в СССР, підпадає релігійним впливам.

Та ж частина молоді, яка перейнялася атеїстичним духом, також не має віри в комунізм. Духово ялова і в усьому розчарована, вона вилонює з себе хуліганів, „бітніків", „дармоїдів", „тунеядців" і проституток. Для боротьби з цим елементом Москва змушена була навіть створити спеціяльне міністерство. Але адміністраційними та судовими заходами годі виповнити духову пустку.

Мао й маоїсти, аналізуючи все це, а також враховуючи власний досвід, зрозуміли і переконалися, що марксизм-ленінізм, при його постійному кризовому стані, неспроможний замінити собою ніякої релігії.

Отже, і в Китаї, коли не в усьому народі, то в якійсь його частині неминуче мала б витворитися духова пустка. Тут до цього вирішили не допустити.

Кілька років тому в Пейпінґу офіційно повідомили, що Мао відійшов від практичної партійно-державної діяльности, цілком присвятившись розбудові теорії комунізму. Тепер він начебто закінчив усі свої теоретичні праці, і надійшла, мовляв, пора запроваджувати їх у життя. Ось перед цим запровадженням і розгорнулася чистка або, як її тепер називають, „культурна революція пролетаріяту".

Несподівано для всіх перший удар прийшовся по конфуціянству і богдиханах-імператорах з династії Сунґ. Релігійна наука китайського вченого Конфуція, який жив понад 2.500 років тому, побудована на засадах гуманізму та на культі предків і визначає норми людської поведінки, моралі та етики, а провідниками конфуціяністів були богдихани з династії Сунґ. Потомки Конфуція, 76-та ґенерація, ще живуть у Китаї.

„Культурна революція пролетаріяту" проголосила конфуціянську релігію реакційною і шкідливою для китайського народу. Натомість єдиноправильним і єдиноспасенним проголошено „мислення Мао Тсе-тунґа", бо Мао — „найбільший ґеній людства всіх часів". Він у своїх теоретичних працях нібито передбачив, врахував і з'ясував буквально все, що потрібне для щастя людства. Тож залишається тільки вивчати та виконувати його приписи. Мао перекреслив гуманізм, мораль та етику конфуціянства і дав тому всьому свої власні визначення.

Многомільйоновими накладами видають тепер у Китаї в популярному викладі приписи Мао Тсе-тунґа, щоб кожний китаєць при кожній потребі звертався до них по поради. Нічого не може відбуватися поза „мисленням Мао Тсе-тунґа".

У такий спосіб проголошено нову немилосердну й жорстоку релігію, яка проповідує неминучі війни насамперед з ЗДА та СССР, а також фізичне знищення всіх тих, хто намагатиметься діяти поза „мисленням Мао Тсе-тунґа". Заперечуючи рай на тому світі, а також „рай" на цьому світі, пропаґований „совєтськими ревізіоністами", нова релігія каже, що лише та людина почуватиме себе щасливою, яка в усьому дотримуватиметься приписів Мао.

У звеличуванні Мао переступлено через Маркса, Енґельса і Леніна, бо від Мао все починається і на ньому все кінчається. Отже, коли релігії християнська, жидівська, буддійська, магометанська визнають єдиного Бога за найвищу та всепорядкуючу силу, то китайський комунізм „богом" визнає Мао Тсе-тунґа. Його наступник, маршал Лін-Піяо — „святий", як „святим" має бути кожночасний китайський комуністичний провідник (тут уже дещо скопійовано з династії Сунґ). Проте, в цьому пункті явно недодумали Мао і його найближчі „соратники". Бог у понятті більшості людей — безсмертний. Як же ж буде, коли Мао, що вже має 74 роки, помре?

Нову релігію почали запроваджувати в Китаї дуже енерґійно. На вулицях Пейпінґу та інших міст, аж до тибетської Лгаси включно, з'явилися маси „червоноґвардійців", щось на зразок озброєного комсомолу, які почали нищити все „буржуазне" та „ревізіоністичне"; вони спустошували крамниці з европейськими товарами, роздягали і били людей, вдягнених в европейського зразка убрання. На парканах виписувалося гасла проти „чотирьох старих": старих ідей, старої культури, старих звичок, старих засобів життя... За совєтською пресовою аґенцією ТАСС, першого дня „ефективного впровадження" нової релігії забито 9 „червоноґвардійців". Скільки ж забили „червоноґвардійці" — того преса не подає.

Варто ще зазначити, що в процесі впровадження „мислення Мао Тсе-тунґа" з особливою гостротою виявилося протисовєтське наставлення „віруючих" і їхніх провідників. Вулицю, на якій знаходиться совєтське посольство, відразу перейменовано на „Вулицю антиревізіоністів". Совєтського посла, який їхав на летовище побажати „щасливої дороги" принцеві Камбоджі, що в Пейпінґу відлітав до Москви, комсомольці зустріли образливими вигуками. У відповідь на протест Москви влаштовано дводенну демонстрацію біля совєтського посольства з окликами та плякатами на славу Мао Тсе-тунґа, комуністичної партії Китаю і — проти ЗДА, „реакціонерів" та „ревізіоністів"...

Нова релігія і проголошення Мао „архіґенієм людства" остаточно оформили поділ світового комунізму на два табори. До „мислення Мао Тсе-тунґа" напевно не приєднаються совєтська та й багато інших комуністичних партій. Своє неґативне становище до останніх подій у Китаї вже висловила Прага, Східня Німеччина й Будапешт, а слідом за ними італійська і юґославська комуністичні партії. Отже, на черзі нові міжнародні ускладнення та конфлікти.

Щождо нової релігії в самому Китаї, то бурхливий її початок зовсім ще не знаменує її перемоги. Народилась вона в глибокій кризі комунізму, і в тій кризі загине. А невироблених юнаків можна сфанатизувати демагогічними гаслами лише на короткий час.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

ПРО ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ УККА

Місячник літератури, мистецтва і суспільного життя „Сучасність", що його видає Українське товариство закордонних студій у Мюнхені, в Німеччині, помістив у 68-му числі за серпень 1966 року статтю д-ра Мирослава Прокопа на тему зовнішньої політики УККА. Автор статті, як заступник голови Дослідно - публіцистичного об'єднання „Пролог", висловлює в оцінці діяльности УККА критичні завваги, які репрезентують думку Закордонного Представництва УГВР, що його делеґатури у ЗДА він є головою.

„У точному розумінні слова, — починає д-р Прокоп, — української зовнішньої політики немає. Її могла б вести Україна, коли була б самостійною державою. Завданням такої політики було б ладнати усі справи, що випливають із взаємин українського народу з іншими народами. Інструментами її були б міністерство закордонних справ української держави і її представництва за кордоном".

Автор заявляє, що того всього немає; міністерство закордонних справ УССР не є незалежним чинником української закордонної політики, бо ніколи не був здійснений ухвалений Верховною Радою СССР 1 лютого 1944 року закон про те, що кожна союзна республіка „має право вступити в безпосередні зносини з закордонними державами". Інструментом міністерства закордонних справ СССР є представництво УССР при Об'єднаних Націях.

В такій ситуації — на думку д-ра Прокопа — завдання бути речником українських інтересів за кордоном спадає на еміґрацію. Хоч, як недержавний чинник, еміґрація закордонної політики не веде, але вона може причинитись своєю діяльністю до ознайомлення світу з українською проблемою. Успішна політика є результатом насамперед сили самого народу. Д-р Прокоп каже, що найбільші можливості здобути Україні приятелів мали українські еміґраційні чинники в той час, коли існувала Українська Народна Республіка. Він стверджує, що „сили народу на рідних землях творять рівночасно силу еміґрації", і на основі того ствердження заявляє про слабість УККА — верховної української установи в Америці, що мусіла б бути головним джерелом інформації про Україну для керівників американської політики, внаслідок малого зацікавлення і малого знання сучасної української дійсности у деяких керівників УККА.

Про цю непоінформованість — на думку д-ра Прокопа — говорить англомовний „Український Квартальник". З усіх 25 статтей, вміщених у цьому органі УККА за 1965 рік, тільки одна (Дмитра Соловея) давала джерельну інформацію про одну з ділянок сучасного життя українського народу. „Ще гірше виглядає справа — пише д-р Прокоп — з другим англомовним офіціозом УККА — „Українським Бюлетенем". Незнання сучасної української дійсности в деяких керівників УККА спричиняє своєрідний комплекс неґації всього, що досягнув український народ у своїй щоденній боротьбі за незалежність. Самих заяв про поневолення України не вистачає. Потрібно — на думку д-ра Прокопа — інформації про дійсний стан, потрібно будувати політику моральної і політичної допомоги українському народові на об'єктивних силах України. Це тим більш важливе тепер, коли діє політика коекзистенції.

Д-р Прокоп пригадує „політику визволення", що її проголошували в ЗДА республіканці під час виборів у 1952 році. Тоді сильно зактуалізувалось питання поневолених народів, зокрема України. До Америки прибули тоді нові українські еміґранти і пожвавилась політична діяльність УККА, зв'язана з іменем д-ра Добрянського. Образом тієї діяльности треба вважати переслухання в справі поневолення і нищення окупаційною Москвою України, переведені у різних комісіях Конґресу.

В другій половині 50-их років змінився клімат у взаєминах між Заходом і державами комуністичного бльоку. В умовах коекзистенції ні український нарід, ні еміґрація не можуть скласти рук, а мусять продовжувати боротьбу за незалежність України. Завдання еміґрації не спорити, чи потрібна Заходові політика коекзистенції, але вести акцію за незалежність України, відповідну до міжнародної політичної ситуації. Американський уряд устами президента Джансона визначив політику „будування мостів приязни" до народів Східньої Европи. У журналі „Форін Афферс" президент Колумбійського університету в Ню Йорку, Грейсон Кірк, писав: „Ми повинні бути готові використати великі можливості, які відкриваються у зв'язку з зростанням націоналізму в Східній Европі, для того, щоб підтримати ті народи в їхньому прагненні здобути більшу незалежність від Москви". Але — пише д-р Прокоп — деякі керівники УККА вважають, що „політика будування мостів" — це намагання домовлятися з режимами понад головами народу. І тому ці керівники іґнорують ідею нації і свободи за залізною заслоною. Проти „мостів" є також Совєтський Союз, який веде політику послідовної русифікації у відношенні до України і тому хоче її ізолювати від зовнішнього світу.

У заключенні своїх думок про діяльність УККА д-р Прокоп подає напрямні для діяльности цієї установи. Отже, УККА повинен продовжувати акції відзначування роковин утворення Української Народної Республіки, як також відзначення „Дня поневолених націй". Цими акціями, одначе, не може вичерпуватись діяльність репрезентативної установи українців у ЗДА. Д-р Прокоп заявляється за тим, „щоб у теперішній дійсності УККА робив усе можливе для того, щоб впливати на розвиток внутрішньої ситуації на Україні та підтримувати ті прагнення української людини і всього народу, які можуть бути тепер здобуті". Він підтримує акцію для нав'язання дипломатичних взаємин між УССР і іншими державами та створення консулятів УССР, вимагає, щоб УККА ужив заходів в урядових колах, щоб в культурному обміні

(Закінчення на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

НЕ ЗАПРОСИЛИ!

Мої добрі сусіди й земляки з Бібрецького повіту, панство Татухи, зустріли мене в Ню Йорку, по вакаціях, з теплим співчуттям, а радше — спожалінням.

— Ну, що ж, синашу, не запросили тебе на весілля до Вашинґтону? — похитав сумно головою пан Татух.

— Ні, — кажу, — так якось вийшло, що не дістав запрошення.

— Гм! Забули чи що?.. А може ти чимось прогрішився проти уряду — не заплатив федеральнсго податку або голосував за Голдвотера?

— Ет, — махнула рукою пані Татушиха, — немає, зла, щоб на добро не вийшло. Молодої ти не цілував і коровою не скуштував, це правда, але й не стратився на весільний презент. А тут тобі, небоже, вже не обійшлося б якимось черепком, члечиком чи іншою керамікою з „Арки" чи від пані Еко! Як-не-як, а випадало б всунути в коперту принаймні з дві десятачки...

— Дві десятки замало, — перебив її пан Татух, не відриваючи очей від третьої сторінки „Свободи", чорної від жалобних оголошень.

— То як на чию кишеню. На мільйонерську воно замало, але для такого худопалка, що пише до українських газет, дві десятки — сума грошей!

— Велл, — промовив пан Татух, — я собі гадаю, що всі ті конґресмени, сенатори та інші достойники не зробили дівчині кривди і так її обдарували, що президент Джансон дуже багато до весілля не доплатив. Мене, от, цікавить інша річ: скільки в тому правди, що сказав пан Гентиш на тій програмі з бандуристами, що була на Союзівці?.. Що, нібито, наш головний секретар з Народного Союзу, доктор Падох, і президент Джансон хотіли зразу робити двоє весіль на один кошт, разом, бо воно тоді дешевше виходить. Справа вже була на добрій дорозі, а потім — розбилася...

— О-о! — зацікавилась пані Татушиха. — А чому розбилася?

— Кажуть, партнери не могли договоритись щодо місця: доктор Падох, очевидно, хотів, щоб весілля було в Ню Йорку, а президент Джансон натискав, щоб таки у Вашинґтоні.

— От, жаль, — зідхнула моя дорога землячка, — що не договорились, бо то була б оказія подивитись на одну молоду та й на другу, порівняти, котра з них файніша, як котра одягнена, в яку сукню...

В цьому місці я вмішався в розмову і пояснив дорогій землячці, що колеґа Влодзьо Гентиш лише пожартував з того подвійного весілля, сказав такого „джовка", щоб розсмішити публіку...

Пані Татушиха аж спалахнула, аж тупнула спересердя ногою!

— То чого ж ви, дурисвіти, людей баламутите, пускаєте їм блахмана?! Таж я була вчора у погребника і в добрій вірі розказала цю новину кумі Олені, а вона вже напевно рознесла її по цілому Бруклині! Ох, ви, скитальські філософи, скажіть, де ви так навчились циганити — у Старім Краю чи в Німеччині?

Ґжер

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(71)

Сам Франко пише про це в автобіографії так:

„Зимою з початком 1883 р. я приїхав до Львова саме перед смертю В. Барвінського (помер 3-го лютого 1883 р.) і по його смерті якийсь час працював при „Ділі". До нього кликав мене Барвінський ще з самого початку його видання 1880 р., але ми не могли погодитися. Пізніше, з села я дав для „Діла" пару новель, а 1882 р., коли Барвінський був у Карлсбаді, ширшу статтю про галицьку індемнізацію" (І, А, ст. 170).

Франко працював у „Ділі" до квітня 1883 р., а після того виїхав до села Вікна, до В. Федоровича, щоб написати біографію його батька — колишнього (в 1848 р.) посла до Відня й автора невиданого тоді філософічного твору. Восени 1883 року Франко вернувся до Львова, щоб користати з бібліотек, і його запрошено до редакції „Діла" і „Зорі".

„При обох цих часописах, — пише Франко, — я працював від осени 1883 р. до початку 1885 р. В „Ділі" я головно наліг на краєві, економічні і громадські справи, випрацював реферат о справах економічних, що був виголошений добр. Нагірним на вічу 1883 р. і зробив у цілій Галичині велике враження. На статті „Діла" про справи краєві почали звертати увагу посли і краківські Станчики... З кінцем 1884 р. Партицький обіцяв передати мені на власність „Зорю"... Народовці перелякалися, що Партицький передасть „Зорю" в мої руки, Вахнянин виміг на нім те, що він передав її Товариству Шевченка. Я виступив з „Діла", котре зараз за пару день вдарило на мене за статейку, поміщену в „Кур'єрі Львовскім" (І, А, 171).

Автор Франкової біографії І. Басс виправдує працю Франка в буржуазних часописах його скрутим матеріяльним станом і бажанням „друкувати статті, спрямовані на захист прав трудящих" (ст. 68). Винагорода Франкові за ту його працю була, як звичайно бувало в українській пресі — нужденна. В „Зорі" він діставав 20 ринських, а в „Ділі" — 40 ринських на місяць.

Франків учитель М. Драгоманов дорікав йому за співпрацю з народовцями. М. Мухин у статті „Іван Франко як критик політичних поглядів М. Драгоманова" („Визвольний шлях", Лондон, 1966, кн. 5) пише, що „лист Драгоманова до самого Франка з 14-го квітня 1884 року свідчить про незвичайно гостре обурення Драгоманова з приводу співробітництва Франка і Навроцького в народовецьких органах. При цій нагоді Драгоманов закидав Франкові, що той підтримує „приміром своїм опортунізм, близький до ренеґатства", закидає йому також „безпринципність, компроміси, нещирість до товаришів (до М. Павлика), поверховність і уривчастість у праці, маси помилок". Мухин гадає, що однією з причин незадоволення Драгоманова було те, що Франко написав довгий вірш із приводу смерти провідника українців-народовців — Володимира Барвінського, що його надрукувало „Діло" (1883) аж у двох числах. Ось одна октава з цього вірша:

І знов борця одного нам не стало,
Одного ратника за рідний люд!
Велике серце битись перестало,
Рука трудяща опустила труд...
Прощай же нам, наш милий друже, брате,
Товаришу по праці і любві,
У цвіті літ, мов дерево підтяте
Ти ляг в тяжкій, нерівній боротьбі...

Франко обороняв себе перед Драгомановим за співпрацю в „Ділі" і в „Зорі" так: „Впрочім, діло тут тільки у формі, бо я чимраз більше переконуюсь, що у нас можна писати і друкувати багато, щоб тільки в належитій формі. Все залежить від соусу" (Басс, 68).

Та Драгоманов постійно дорікав Франкові за народовецькі ухили і 17-го травня 1893 року писав своїй небозі Лесі Українці: „На що вже Франко. Тебе дивує його стаття в „Зорі". Але він увесь вік такі сюрпризи робить направо й наліво. Може винна тут поетична натура". Найгірше, що такими скоками шкодить і справам і собі самому. Найменше тут „лакомства нещасного"; се якась натуральна, наївна асиміляція до тих кругів, куди прискочив наш поет. Коли хочеш, зовсім надежний чоловік один тільки й єсть на всю Галичину — Павлик, — і я зі страхом думаю, що стане з усім рухом (радикальним), коли він умре". (Іван Авраменко. „З листування Драгоманова". Записки Іст.-Філ. Відділу ВУАН, Київ, 1928, том XVIII, ст. 259 — наводжу за Мухиним, ст. 549-550).

(Далі буде)

З діяльности Союзу Українських Організацій Австралії

7 липня відбулося засідання Президії Викoнного органу СУОА в домі Ігоря Гриневича. На засіданні обговорено справу видання англійською мовою в скороченій формі збірника матеріялів для історії поселення українців в Австралії п. з. „Українці в Австралії" й справу дарових примірників збірника, справу секретаря СУОА й порядок нарад наступного Пленуму СУОА.

Щодо видання в скороченій формі англійською мовою збірника „Українці в Австралії" голова СУОА інж. М. Болюх запропонував, щоб Осередок НТШ на Вікторію створив окрему редколегію для згаданого видання англійською мовою. А керівник зовнішних зв'язків Іг. Гриневич запропонував, що ліпше було б, щоб якийсь австралійський публіцист опрацював скорочену форму книги „Українці в Австралії" й знайшов для неї австралійського видавця, або щоб договоритися з одним з австралійських університетів, щоб якомусь випускникові гуманістичного факультету університет запропонував, як тут водиться, написати дисертацію на здобуття докторату, на підставі збірника матеріялів до історії поселення українців в Австралії, і щоб цю дисертацію видати під фірмою того університету, замість скороченого збірника англійською мовою „Українці в Австралії".

Керівник преси й інформації СУОА висловив думку, що було б дуже добре, якби якийсь випускник гуманістичного факультету одержав тему для докторської дисертації про проблему поселення українців в Австралії. Ігор Гриневич узяв на себе обов'язок довідатися, який університет Австралії погодиться доручити одному з своїх випускників гум. фак. взяти українську поселенчу тематику для своєї докторської дисертації.

8 липня відбулося в Українському Народному Домі в Ессендоні (Мельбурн) засідання Пленуму СУОА. Головував на Пленумі 1-ий заступник голови п. М. Куцик. Це один із представників нашої першої зміни. Це вже стало доброю традицією, що пленарними засіданнями керують на зміну крім голови також й його заступника. По нарадах, які —тривали від 7:30 веч. до 12 год. півночі, постановлено:

До Сіднею їдуть для наради з головами Україннських Громад Сіднею Голова СУОА п. М. Болюх і перший його заступник керівник Організаційного Відділу п. М. Куцик.

На пропозицію керівника Шкільного Відділу п. Т. Пасічинського, видати розпорядження для всіх Українських Громад, щоб кожний член громади обов'язково платив 0.50 дол. на фонд СУОА при вплаті членських внесків.

Пляни праці керівників Від. Управи СУОА з незначними додатками, або змінами Пленум СУОА затвердив.

Голова СУОА п. М. Болюх зреферував резолюції і постанови 10-го З'їзду СУОА. Найважливішою була справа арештів діячів української культури в Україні. Рішено провести великі протестаційні маніфестації проти переслідування діячів української культури в Україні. Управа української Громади кожного стейту зорганізує масову маніфестацію з доповіддю про переслідування українських культурних діячів в Україні. Резолюції з маніфестацій мають прислати до Управи СУОА. На підставі тих резолюцій, Президія СУОА опрацює меморандум англійською мовою та вишле до всіх амбасад в Австралії включно з совєтською та до Об'єднаних Націй.

На керівничку Жіночого Відділу СУОА Союз Українок Австралії делеґував першу заступницю голови СУА пані М. Грудку.

На пропозицію керівника Організаційного Відділу п. К. Куцика на секретаря СУОА прийнято пані Л. Герасименко.

Делеговано керівника Шкільного Відділу СУОА п. Т. Пасічинського на організаційну поїздку у шкільних громадських справах до Західньої Австралії на кошти СУОА.

Керівником Комісії Світового Конґресу Українців буде керівник Організаційного Відділу СУОА п. М. Куцик, який добере собі до Комісії СКУ людей з управи СУОА та знавців тієї справи з-поза управи.

Керівник Фінансового Відділу СУОА п. Я. Гевко повідомив у звіті для преси, що забезпеченева акція через СУОА для потреб українського шкільництва в Австралії все більше поширюється й приносить уже прибутки для Рідних Шкіл, які цією акцією вже зайнялися.

Ст. Радіон
Керівник Преси й Інформ. СУОА

ЗБАЙДУЖІННЯ

Недавно, як в Іванофранківському (к. Станиславів) відбувався обласний огляд мистецької самодіяльности, Роман Федорів, письменник і кореспондент „Молоді України", мав розмову з самодіяльними мистцями. Років з тридцять тому, — говорили вони, — нашим хором керував сільський дяк. Він же був і режисером драматичних вистав. Тепер дяка в селі немає, натомість є завідувач клюбу. Але стежки до клюбу заростають травою. Молодь збайдужіла до наших заходів, — сказав конкретніше завідувач відділу культури Богородчанського райвиконкому Петро Лаврук.

ПРО ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ УККА

(Продовження зі стор. 2-ої)

Москва не дискримінувала України.

Критикуючи дотеперішню політику УККА в справі культурного обміну, д-р Прокоп радить, щоб керівники УККА змінили своє становище, що випливає з недовір'я до української людини, і прийняли діловий підхід, що його репрезентує в цій справі становище КУК. Він хотів би, щоб офіційний орган УККА давав наукову інформацію про Україну і щоб у цьому органі брали участь визначні свої і чужі спеціялісти від справ України і Східньої Европи. Д-р Прокоп вважає, що „Український Бюлетень" треба зліквідувати, бо він не виконує свого завдання, а на це місце видавати публікації з минулого і сучасного України. Для цього треба втягнути до УККА нових людей, позбутися „атмосфери кліки", що існує в УККА.

Д-р Прокоп критикує заяву голови УККА проф. Добрянського, що для УККА „першим і головним завданням є дбати про добробут і безпеку ЗДА". Він вважає, що для цього існує американський Уряд, а УККА має дбати про справи української спільноти у ЗДА і нести допомогу українському народові в боротьбі за його незалежність. Тому автор статті заявляється за розбудовою зв'язків УККА з колами, які ведуть зовнішню політику ЗДА. Тут, на його думку, особа голови УККА д-ра Добрянського, який політично заявляє себе по стороні правого табору, тепер не надто сприйнятлива.

Д-р Прокоп не захвалює пристосування українського мислення до політичного світогляду теперішніх керівників американської політики, але радить рахуватися з цим фактом і організувати з української сторони акцію, яка знайшла б підтримку теперішнього Уряду. В умовах, коли не існує української держави, сурогатом української закордонної політики повинна бути діяльність вільних українців. Тут і місце для відповідальної політики УККА, яка має безперечні заслуги в цій ділянці і може їх далеко посилити й побільшити, якщо притягне до співпраці відповідальних діячів, зв'яжеться з поступовими і прихильними Україні силами Америки і будуватиме свою політику на реальному ґрунті допомоги українському народові, який у змінених обставинах веде свою послідовну боротьбу за незалежність.

В АМЕРИЦІ И У СВІТІ

ВЖЕ ПОЧАВСЯ „ПОВНИЙ СЕЗОН" так званої сінної горячки і часто чути, як люди голосно пчихають та витирають зі сліз очі, які їх печуть. Цю сезонову літньо-осінню недугу спричиняє пилок із квітів хабаззя так званого „реґвіду", який літає в повітрі і подражнює ніздря та очі вразливої людини на цей пилок. Скількість цього пилка обраховують в одному кубічному центиметрі. Коли в половині серпня зачинається сезон сінної гарачки, то скількість пилка виносить один або два, а 6-го вересня його вже було 40. Пересічно в цьому часі його повинно бути від 7-ох до 12-ох. В листопаді ця недуга зникне. Не виходити на поля і до парків, а коли хтось мусить вийти, то носити протисоняшні окуляри, щтоб пилок не доходив до очей.

ПОЖЕЖА ЗНИЩИЛА НІМЕЦЬКИЙ корабель в нюйоркському порті, і тепер 30,030-тонновий корабель „Ганзеатік" мусить чекати кілька місяців на направу, поки зможе відплисти до Европи. Корабель мав за 4-ри години відплисти до Европи з 425 пасажирами, але пожежа вибухла в кабіні з машинами і поширилася на всі п'ять поверхів. З трудом вдалося її погасити. На щастя на кораблі було тільки кілька пасажирів, які врятувалися разом із 500 членами залоги. Коли б така пожежа вибухла на океані, то була б спричинила страшну катастрофу,бо важко було б врятувати всіх пасажирів і залогу.

+

Ділимося сумною вісткою з Рідними й Приятелями, що по довгій і важкій недузі померли у Львові

ІРИНА СТЕПАНІВНА ВОНС
дня 29-го жовтня 1964 року

ДАРІЯ СТЕПАНІВНА ВОНС
дня 22-го серпня 1966 року

У глибокому смутку:
МАРІЯ ВОНС-ПЕЛЕНСЬКА — мати
ГАЛЯ — сестра

У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Цей один з найстаріших вищих учбових закладів України носить ім'я великого Каменяра, тут є спеціяльний кабінет франкознавства, одна з кращих авдиторій названа ім'ям письменника.

На площі, перед входом у головний корпус, піднявся монументальний пам'ятник Іванові Франкові.

27 серпня відбулось розширене засідання вченої ради Львівського університету. З доповіддю „Франко — великий наш сучасник" виступив завідуючий катедрою української літератури Ф. М. Неборячок.

ГРУДКА ЗЕМЛІ НА МОГИЛУ БЛ. П. КАТРІ ХОМ'ЯК

Вже два місяці минуло, як вона від нас відійшла, а чомусь вона не сходить нам з думки, чомусь час не віддалює її від нас, а зближує. Перегортаю світлини, теперішні і давні, що якимсь чудом у восняній завірюсі збереглися, і всюди бачу її, завжди, навіть у найважчому положенні, таку погідну з усміхненим лицем і сяючими, як дві зірки, очима.

В трийцятих роках уперше стрінув її на Знесінні, цій найбільше українській дільниці нашого Львова. Була молоденька, жива, весела і якось не дуже журилася тим, що поляки виганяли її зо школи на тихій Волині за те, що виховувала дітей так, як треба та й не забувала за „Рідну Школу", за збірки.

Сьогодні, з перспективи часу і віддалі, важко з'ясувати тутешнім людям, з чого ми тоді жили, як удержувалися на поверхні тієї розбурханої стихії, як давали собі раду. Часто голодуючи, гонені поліцією за ніякі провини, хіба тільки за те, що родилися українцями й хотіли мати такі самі права під сонцем, як усі інші люди, ми вміли здобувати освіту і вміли працювати, не надіючись на ніяку винагороду за працю.

Нашій Катрусці не дали поляки працювати на Волині. То що з того? З повною енергією кинулась у вир життя з задертим носиком, з піднесеною голівкою з важкими косами, з закоченими рукавами і безжурним сміхом при праці в Союзі Українок, у читальнях „Просвіти", в Кооперативах, в Комітеті будови церкви і захоронки, а надусе при вихованні наших малят. Вона, озброєна в знання і любов, віддала працю і душу, щоб виховати їх на повноцінних людей і українців. А скільки ж то підлітків нам вдалося тоді вирвати львівській батярні, що не знала ні одного рідного слова, згодом виховати їх на патріотів. У цьому була левина заслуга нашої Катрухи. Чи можна забути колядників і тих чарівних щедрівниць у мальовничих строях, що їх чужинці так радо брали на вулицях Львова на свої апарати. Між одними й другими ніколи не бракувало Катрухи. Тоді лишала свого Ростика татові, ішла, щоб дзвеніти голосочком як дзвіночком і віншувати під вікнами добрим людям, гречним господарям веселим словом і якнайбільше назбирати грошей на церкву, на „Рідну Школу". Або перед святим Миколою. Ішла від хати до хати, щоб призбирати якнайбільше дарунків тим бідненьким діточкам. Скільки ж то в неї фантазії тоді назбиралося, щоб тим малятам зробити найбільше приємностей.

Та одного дня Народному Домові на Новому Знесінні, що в ньому і коло нього пульсувало молодече життя, обом церквам, тій під горою у вінку дерев на Старому Знесінню, і тій новій, ще недокінченій, обом захоронкам та всім товариствам й установам прийшла загроза від большевицької орди. Зневіра, безнадійність, відчай знемагали багатьох, але не Катрушку. Вона вміла підбадьорити, заохотити до витривалости, бо чей же так вічно не буде, бо чей же Бог нас не опустить. Була глибоковіруючою людиною. Навіть тоді, коли лютувала смерть з кривавих рук енкаведистів, коли, здавалося, життя її чоловіка висить на волосинці, не піддавалася розпуці, але діяла й надіялася на Божу поміч, і в цій надії не заведася. І в прийшов час, що треба було таки покинути рідні пороги.

На еміграції, в найважчі воєнні і повоєнні часи, була завжди погідна, зарадна, де вміла не одного потішити, розрадити, допомогти. В її гостинній хаті завжди сходилися всі нитки постою. Там відбувалися наради, що звичайно кінчалися якимсь добрим почином. Не раз небійлося і без гарячих дискусій, та в найбільш напруженy хвилю вона вміла кількома словами й усміхом розбороти найбільш запальних.

Поселившись у Гемілтоні в Канаді, мусіла важко працювати. Разом з чоловіком Олесем виховувала сина на повноцінну людину. І тут її хата була пристанню для всього довкілля. Студентська молодь, старші громадяни, священики, інтелігенти і прості люди були частими її гістьми. Вміла вислухати найпротилежніші думки й обстояти непохитно свій погляд. Тут цілі літа присвятила вихованню молоді, українознавству. Робила, що тільки могла, щоб у дітей викресати любов до Бога і всього свого. І діти її направду любили. Навіть часом, як бувало йде вулицею, то чи своє, чи чуже, біжить до неї, як до мами, а вона для кожного мала миле слово, пригорне, приголубить.

Ще року нема, як була в нас, як віталась з нами так дуже по нашому, по-українськи, як цілувалася з нами, повна життя, плянів, надій.

Так ми в поході, мандрівники. Нині, чи завтра свій шлях скінчимо, прийшовши до тихої пристані. Та чи це буде направду тиха пристань? Чи здамо звіт із своїх діл як слід? Катря Хом'як вміла жити і вміла вмирати. Була так глибоко віруюча, що її віри ніхто і ніщо не могло захитати. Вона теж певно з усміхненим лицем, з хрещеними рукамив глибокій покорі, нічим не стривожена стала перед Всевишнім, Найвищим Суддею.

Петро Міляновський

Загальні Збори СУЖА

Управа Спілки Українських Журналістів в Америці пригадує, що в суботу 10 вересня ц.р. о год. 1-ій по пол. в Українському Народному Домі в Ню Йорку відбудуться річні Загальні Збори, на яких, м. ін. мають бути вирішені такі справи, як участь СУЖА в Конгресі Американських Українців, участь СУЖА в Другому З'їзді Журналістів Америки і Канади в Торонто і ін.